

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок 7/14,
приміщення 182, к. 83

Вих. 140/2026 від 17.04.2026 року

**Секретарю Комітету Верховної Ради України
з питань здоров'я нації, медичної допомоги
та медичного страхування**

**Голові підкомітету з питань військової
медицини Комітету Верховної Ради України
з питань здоров'я нації, медичної допомоги
та медичного страхування**

народному депутату України

ЗІНКЕВИЧ Я.В.

01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
yana_zinkevych@rada.gov.ua

Шановна Яно Вадимівно!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі – АФУ, Асоціація), представлена у Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України та у Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, засвідчує Вам свою повагу та висловлює вдячність за відкрите засідання Комітету, яке відбулося 10 квітня 2026 року в режимі відеоконференції.

У продовження цього обговорення, а також раніше направлених АФУ звернень, звертаємося до Вас з проханням продовжити парламентське опрацювання порушених у них питань, які безпосередньо впливають на кадрову стійкість фармацевтичної галузі, доступність лікарських засобів для населення, якість підготовки фармацевтичних кадрів та можливість належного функціонування аптечних закладів в умовах воєнного стану.

Зокрема, йдеться про питання, порушені АФУ у зверненні від 06.02.2026 № 70/2026 щодо надання офіційних роз'яснень з питань застосування законодавства про військовий облік жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, у зверненні від 16.02.2026 № 81/2026 щодо необхідності нормативного врегулювання проходження безперервного професійного розвитку фармацевтичними працівниками, які проходять військову службу, у зверненні від 06.03.2026 № 102/2026 щодо проблеми працевлаштування жінок, які здобули фармацевтичну освіту та не мають військово-облікового документа, а також у зверненні від 20.03.2026 № 115/2026, яким АФУ вже додатково звертала увагу на те, що відповідь Департаменту мобілізації Міністерства оборони України не усуває порушену практичну проблему та фактично не дає відповіді на ключове питання – яким чином забезпечити можливість легального працевлаштування жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, але не мають оформленого військово-облікового документа.

На переконання АФУ, зазначені питання залишаються актуальними та взаємопов'язаними. Вони стосуються не лише формального виконання вимог законодавства, а й реальної можливості аптечних закладів забезпечувати безперервну роботу, особливо у прифронтових, сільських та деокупованих громадах.

Так, питання військового обліку жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, та меж участі роботодавців у відповідних правовідносинах досі викликає значні практичні труднощі. Відсутність єдиного та узгодженого підходу до застосування відповідних норм створює для роботодавців додаткові правові ризики, а для самих працівниць – невизначеність щодо можливості офіційного працевлаштування. Як уже зазначалося АФУ, чинне регулювання та практика його застосування фактично створюють бар'єри для працевлаштування таких фахівчинь, що в умовах уже наявного кадрового дефіциту додатково ускладнює ситуацію у фармацевтичному секторі. У зверненні від 20.03.2026 № 115/2026 Асоціація окремо наголошувала, що ця проблема особливо гостро проявляється у прифронтових регіонах, де кадровий дефіцит у фармацевтичній галузі прямо впливає на безперервність роботи аптечних закладів і доступність лікарських засобів для населення.

Не менш важливим залишається і питання проходження безперервного професійного розвитку фармацевтичними працівниками, які проходять військову службу. АФУ вже звертала увагу на те, що відсутність системного нормативного врегулювання цього питання створює ризики для повернення таких фахівців до професійної діяльності після демобілізації та, відповідно, негативно впливає на кадровий потенціал галузі.

Окремого розгляду потребує і блок питань, пов'язаних із фармацевтичною освітою. За результатами круглого столу «Кадровий дефіцит у фармацевтичній галузі: виклики, регуляторні рішення та роль державної політики», що відбувся 15 січня 2026 року у місті Києві, було зафіксовано, що кадровий дефіцит у фармацевтичній галузі безпосередньо пов'язаний із доступністю фармацевтичної освіти, умовами вступу на спеціальність «Фармація», підходами до оцінювання знань, змістом і порогами складання ліцензійних інтегрованих іспитів, а також із загальним навчальним і регуляторним навантаженням на майбутніх фахівців. Крім того, для студентів медичних і фармацевтичних спеціальностей з 1 січня 2026 року запроваджено обов'язкову підготовку офіцерів запасу загальним обсягом 44 кредити ЄКТС. На переконання АФУ, ці зміни потребують окремого фахового аналізу з точки зору їх впливу на структуру освітніх програм, обсяг фахової підготовки, практично орієнтовані компоненти навчання, готовність здобувачів освіти до складання КРОК/ЄДКІ та загалом на якість формування професійних компетентностей майбутніх фармацевтів.

У сукупності зазначені питання формують спільний блок проблем, пов'язаних із кадровим забезпеченням фармацевтичної галузі, доступом до професії, збереженням трудового потенціалу, якістю підготовки майбутніх фахівців та забезпеченням безперервного доступу населення до фармацевтичної допомоги.

У зв'язку з викладеним, ПРОСИМО:

1. Продовжити парламентське опрацювання питань, порушених у попередніх зверненнях АФУ від 06.02.2026 № 70/2026, від 16.02.2026 № 81/2026, від 06.03.2026 № 102/2026 та від 20.03.2026 № 115/2026.

2. Розглянути можливість винесення на розгляд Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування питань:

2.1. щодо застосування законодавства про військовий облік жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту;

2.2. щодо нормативного врегулювання проходження безперервного професійного розвитку фармацевтичними працівниками, які проходять військову службу;

2.3. щодо проблеми працевлаштування жінок, які здобули фармацевтичну освіту та не мають військово-облікового документа;

2.4. щодо фармацевтичної освіти, умов підготовки кадрів, системи контролю знань, а також впливу запроваджених змін, зокрема обов'язкової військової підготовки, на якість підготовки майбутніх фармацевтів.

3. У межах парламентського контролю та Ваших повноважень сприяти подальшому опрацюванню зазначених питань із залученням уповноважених органів державної влади та, за можливості, ініціювати робоче обговорення з метою напрацювання практичних рішень.

4. Поінформувати Асоціацію фармацевтів України про результати розгляду цього звернення у встановленому законодавством порядку на електронну адресу: pharmukraine.ua@gmail.com та за поштовою адресою: 01015, м. Київ, вул. Академіка Богомольця, буд. 7/14, приміщ. 182, к. 83.

АФУ підтверджує готовність надати додаткові аналітичні матеріали, короткі довідки та пропозиції з кожного з порушених питань.

Додатки:

1. Копія листа АФУ від 06.02.2026 № 70/2026
2. Копія листа АФУ від 16.02.2026 № 81/2026
3. Копія листа АФУ від 06.03.2026 № 102/2026
4. Копія листа АФУ від 20.03.2026 № 115/2026
5. Копія резолюції круглого столу «Кадровий дефіцит у фармацевтичній галузі: виклики, регуляторні рішення та роль державної політики»

З повагою,

Голова Організації,

Голова Правління Організації

Олена ОМЕЛЬЧУК

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"**

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок
7/14, приміщення 182, к. 83

Вих. 70/2026 від 06.02.2026 року

**Народному депутату України
ЗІНКЕВИЧ Я.В.**

01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
yana_zinkevych@rada.gov.ua

**Щодо надання роз'яснення з питань
застосування законодавства про
військовий облік жінок, які здобули
медичну або фармацевтичну освіту**

Шановна Яно Вадимівно!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі – АФУ), представлена в Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України та в Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, цим листом засвідчує Вам свою повагу та звертається з огляду на таке.

В умовах дії воєнного стану особливого значення набуває забезпечення єдиного, узгодженого та правомірного застосування норм законодавства у сфері виконання військового обов'язку.

У межах своєї статутної діяльності АФУ як професійне об'єднання, що представляє інтереси фармацевтичних працівників у взаємодії з органами державної влади, отримує численні запитання від роботодавців сфери охорони здоров'я щодо практичного застосування норм законодавства про військовий облік. Для аптечних закладів та інших суб'єктів господарювання принциповим є розуміння реального обсягу їхніх обов'язків і меж відповідальності з метою уникнення різного трактування законодавства на практиці.

Так, відповідно до абзацу другого пункту 11 статті 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» (далі – Закон):

жінки, які придатні до проходження військової служби за станом здоров'я та віком, закінчили заклади професійної, фахової передвищої або вищої освіти та здобули медичну або фармацевтичну спеціальність, підлягають взяттю на військовий облік військовозобов'язаних.

Водночас відповідно до абзацу третього пункту 11 статті 1 Закону:

жінки, які мають спеціальність та/або професію, споріднену з відповідною військово-обліковою спеціальністю, визначеною в переліку, затвердженому Міністерством оборони України, та придатні до проходження військової служби за станом здоров'я та віком, крім осіб, зазначених в абзаці другому цього пункту, беруться на військовий облік військовозобов'язаних за їхнім бажанням.

З огляду на співвідношення положень зазначених вище норм Закону на практиці виникає потреба в офіційному роз'ясненні щодо порядку їх застосування, зокрема в уточненні, чи поширюється положення абзацу третього пункту 11 статті 1 Закону на жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, з урахуванням застереження, передбаченого абзацом другим цього пункту.

Крім того, пунктом 10 статті 1 Закону передбачено обов'язок громадян України, зокрема тих, які підлягають взяттю на військовий облік, уточнювати персональні дані протягом 60 днів з дня набрання чинності указом Президента України про оголошення мобілізації шляхом звернення до центру надання адміністративних послуг, через електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного або резервіста чи безпосередньо до територіального центру комплектування та соціальної підтримки.

Виконання військового обов'язку громадянами України відповідно до Закону забезпечують державні органи, органи місцевого самоврядування, утворені відповідно до законів України військові формування, а також територіальні центри комплектування та соціальної підтримки, які є уповноваженими органами у сфері організації та ведення військового обліку.

З огляду на викладене АФУ виходить з того, що взяття жінок на військовий облік військовозобов'язаних, у тому числі жінок, які здобули медичну або фармацевтичну спеціальність, належить до повноважень відповідних районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, а не роботодавців.

Разом з тим пунктом 51 Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1487 (зі змінами) (далі – Порядок), визначено, що керівники державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій повідомляють відповідні районні (міські) територіальні центри комплектування та соціальної підтримки про жінок, які працюють у таких суб'єктах, здобули освіту за медичною або фармацевтичною спеціальністю та не перебувають на військовому обліку.

Порядком також передбачено, що непрацевлаштовані жінки прибувають до відповідних районних (міських) територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки самостійно з метою взяття їх на військовий облік, а також окремо врегульовано питання взяття на військовий облік за бажанням жінок, які мають спеціальність та/або професію, споріднену з відповідною військово-обліковою спеціальністю, крім осіб, які здобули освіту за медичною або фармацевтичною спеціальністю.

У зв'язку з наведеним у практичній діяльності роботодавців виникає потреба в офіційному роз'ясненні щодо обсягу та меж виконання цього правового обов'язку, а також щодо правових наслідків для підприємств у випадках, коли роботодавець виконав вимогу щодо інформування відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки, за відсутності в нього визначених законодавством механізмів впливу на подальше взяття такої працівниці на військовий облік.

З урахуванням викладеного вище та з метою належного інформування роботодавців і фахівців фармації щодо порядку застосування зазначених норм у практичній діяльності АФУ звертається з проханням:

1. забезпечити надання офіційних роз'яснень з питань застосування законодавства у сфері військового обліку жінок з медичною або фармацевтичною освітою, порушених у цьому зверненні, у тому числі щодо участі роботодавців у відповідних правовідносинах та можливих правових наслідків для підприємств;

2. поінформувати АФУ про результати розгляду цього звернення та вжиті заходи у встановленому законодавством порядку на електронну адресу: pharmukraine.ua@gmail.com, а також за поштовою адресою: 01015, м. Київ, вул. Академіка Богомольця, буд. 7/14, приміщ. 182, к. 83.

АФУ підтверджує готовність сприяти поширенню офіційних роз'яснень серед суб'єктів господарювання та фахівців фармації.

З повагою

Голова Організації

**Голова Правління
Організації**

Олена ОМЕЛЬЧУК

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"**

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок
7/14, приміщення 182, к. 83

Вих. 81/2026 від 16 лютого 2026 року

**Секретарю Комітету Верховної Ради України
з питань здоров'я нації, медичної допомоги та
медичного страхування, Голові підкомітету з
питань військової медицини,**

народному депутату України

ЗІНКЕВИЧ Яні

01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5,
Yana.Zinkevych@rada.gov.u

Щодо необхідності нормативного
врегулювання проходження
безперервного професійного розвитку
фармацевтичними працівниками, які
проходять військову службу

Шановна Яна Вадимівна!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі — АФУ, Асоціація), представлена у Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України та у Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, засвідчує Вам свою повагу та цим листом звертається до Вас з огляду на наявність нормативної прогалини у сфері проходження безперервного професійного розвитку фармацевтичними працівниками, які проходять військову службу.

Система безперервного професійного розвитку (далі — БПР), що впроваджується в Україні відповідно до міжнародних стандартів, є обов'язковим елементом професійної діяльності працівників сфери охорони здоров'я та регламентується [постановою Кабінету Міністрів України від 14 липня 2021 року № 725 «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку працівників сфери охорони здоров'я»](#) (далі - Положення).

Відповідно до Положення особи, які мають фахову передвищу або вищу медичну і фармацевтичну освіту та працюють у профспілкових організаціях і громадських об'єднаннях, що провадять діяльність у сфері охорони здоров'я, здійснюють безперервний професійний розвиток відповідно до цього Положення.

Нові підходи до документування професійного розвитку передбачають щорічне ведення особистого освітнього портфолію, накопичення балів БПР, участь у заходах провайдерів, документальне підтвердження професійної активності. Наявність належно сформованого

портфоліо є необхідною умовою успішної атестації та підтвердження професійної кваліфікації.

Однак ані зазначене Положення, ані інші нормативно-правові акти не мають виключень чи відступів відносно проходження БПР фармацевтичними працівниками, що проходять військову службу під час воєнного стану.

Система БПР побудована з розрахунку на безперервне здійснення професійної діяльності та постійну взаємодію з роботодавцем і провайдерами освітніх заходів, що для військовослужбовців є неможливим. Умови виконання бойових та службових завдань такими фармацевтами об'єктивно унеможлиблюють участь у заходах БПР, накопичення балів, формування та належне ведення особистого освітнього портфоліо.

Таким чином, виконуючи конституційний обов'язок щодо захисту незалежності та територіальної цілісності держави, військовий фармацевт об'єктивно позбавлений можливості виконати встановлені державою професійні вимоги через існуючу правову прогалину.

Важливо зауважити, що у низці територіальних громад один фармацевтичний працівник забезпечує функціонування єдиного аптечного пункту, а його мобілізація призводить до обмеження доступу населення до лікарських засобів, тоді як відсутність правового механізму повернення до професії після демобілізації посилює кадровий дефіцит у важливій для національної безпеки галузі.

Після демобілізації це створює ризик недопуску до професійної діяльності та переривання трудової кар'єри, що не відповідає принципам пропорційності державного регулювання в умовах воєнного стану та ставить військовослужбовців-фармацевтів у гірше становище порівняно з іншими категоріями працівників сфери охорони здоров'я.

Слід зазначити, що під час пандемії COVID-19, а також у період дії воєнного стану держава вже застосовувала механізми регуляторної гнучкості щодо атестації медичних та фармацевтичних працівників, передбачивши автоматичне продовження строків дії відповідних документів.

На жаль, аналогічний підхід у сфері безперервного професійного розвитку досі не закріплений на нормативному рівні попри триваючу війну, що свідчить про нормативну непослідовність.

У зв'язку з викладеним, АФУ просить Вас як народного депутата України:

1. Ініціювати направлення депутатського звернення та/або депутатського запиту до Кабінету Міністрів України та Міністерства охорони здоров'я України щодо необхідності нормативного врегулювання питання проходження безперервного професійного розвитку фармацевтичними працівниками, які проходять військову службу.
2. Порушити на рівні Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування питання щодо усунення нормативної прогалини та

забезпечення рівних умов доступу до професійної діяльності для військовослужбовців-фармацевтів після демобілізації.

3. Сприяти розробленню та підтримати запровадження нормативного механізму, який передбачатиме:

- тимчасове призупинення вимог щодо накопичення балів безперервного професійного розвитку на період проходження військової служби;
- можливість зарахування періоду військової служби як виконання вимог безперервного професійного розвитку або запровадження спрощеної процедури підтвердження професійної кваліфікації після демобілізації.

4. Поінформувати Асоціацію фармацевтів України про результати розгляду цього звернення та вжиті заходи у встановленому законодавством порядку на електронну адресу: pharmukraine.ua@gmail.com та за поштовою адресою: 01015, м. Київ, вул. Академіка Богомольця, буд. 7/14, приміщ. 182, к. 83.

АФУ переконана, що врегулювання цього питання дозволить забезпечити дотримання принципу справедливості, зберегти кадровий потенціал фармацевтичної галузі та гарантувати безперервний доступ населення до лікарських засобів.

Голова ГО «АФУ»,

Голова Правління ГО «АФУ»

Олена ОМЕЛЬЧУК

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"**

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок
7/14, приміщення 182, к. 83

Вих. 102/2026 06.03.2026 року

**Народному депутату України
ЗІНКЕВИЧ Я.В.**

01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
yana_zinkevych@rada.gov.ua

Шановна Яно Вадимівно!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі – АФУ), представлена у Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України та у Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками, засвідчує свою повагу та звертається до Вас як до представника законодавчої влади та суб'єкта парламентського контролю.

На сьогодні більшість аптек зіштовхнулися з гострим кадровим дефіцитом фармацевтів. З початком повномасштабної збройної агресії значна частина фахівців була вимушена залишити свої домівки, переїхати в інші регіони України або виїхати за кордон. Особливо критична ситуація фіксується у прифронтових громадах, де кадровий дефіцит став системною перешкодою для безперебійної роботи аптек.

Упродовж останнього року Кабінетом Міністрів України було ухвалено низку нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання вимог до роботи аптечних закладів, зокрема у частині кадрового забезпечення. Розуміючи необхідність неухильного дотримання європейських та міжнародних стандартів, Уряд водночас встановив низку тимчасових винятків на період дії воєнного стану, покликаних забезпечити безперервність доступу населення до лікарських засобів у найбільш вразливих громадах. Існуюча частина бар'єрів пов'язана з вимогами щодо військового обліку, можливістю працевлаштування та підходами до бронювання працівників аптечних закладів, зокрема, але не виключно, жінок.

Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 №2232-ХІІ (ч. 5 ст. 1) було передбачено, що жінки, які за фахом мають медичну підготовку або споріднену спеціальність, можуть бути взяті на військовий облік. Така норма закріплювала лише потенційну можливість ведення військового обліку жінок, але не встановлювала автоматичного обов'язку постановки на облік і, головне, не містила механізму його реалізації.

Протягом тривалого періоду держава не забезпечила належної організаційної процедури ведення такого обліку, що об'єктивно унеможливлювало його виконання значною кількістю жінок-медиків та фармацевтів.

З 1 жовтня 2023 року набули чинності зміни, згідно з якими жінки, які мають медичну або фармацевтичну спеціальність, підлягають взяттю на військовий облік (наказ Міністерства оборони України від 07.02.2022 №313 зі змінами від 06.09.2022 №259). Фактично вперше було створено реальний механізм реалізації відповідного обов'язку.

Усвідомлюючи, що значна кількість жінок раніше об'єктивно не могла виконати цей обов'язок через відсутність організаційного порядку, держава постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2022 №1487 визначила спеціальний режим правового врегулювання.

Жінкам, які здобули медичну або фармацевтичну освіту та не перебували на військовому обліку, було надано строк до 31 грудня 2026 року для постановки на облік. Вони могли працевлаштовуватися без військово-облікового документа, а роботодавець лише повідомляв територіальний центр комплектування про таких працівників.

Тобто держава фактично встановила перехідний правовий режим, у межах якого особи могли поступово привести свій правовий статус у відповідність до нових вимог без втрати можливості працювати. Таким чином у цих жінок сформувалися обґрунтовані та легітимні очікування, що до завершення встановленого строку їх право на працю не буде обмежене.

Однак постановою Кабінету Міністрів України №563 від 16.05.2024 пункт 51 Порядку організації та ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, який дозволяв працевлаштування до 31.12.2026 року з подальшою постановкою на військовий облік, було виключено. У результаті відсутність військово-облікового документа почала застосовуватися як підстава для відмови у працевлаштуванні, хоча встановлений державою строк для виконання обов'язку формально не завершився.

Таким чином правове регулювання змінено достроково, а негативні наслідки були покладені на осіб, які діяли добросовісно та обґрунтовано розраховували на можливість стати на військовий облік до 31.12.2026 року. Фактично відбулося ретроспективне погіршення правового становища осіб: поведінка, яка відповідала чинному регулюванню на момент її здійснення, після зміни підзаконного акта стала підставою для обмеження трудових прав.

Отже, в Україні неможливо офіційно працевлаштувати військовозобов'язаних осіб без військово-облікового документа, оскільки це розцінюється як порушення вимог трудового законодавства та правил військового обліку. За прийняття працівника без такого документа роботодавцю загрожує штраф від 34 000 до 59 500 грн. Працівник повинен надати паперовий військово-обліковий документ або електронний документ через систему «Резерв+», а роботодавець зобов'язаний перевірити його наявність та актуальність.

У зв'язку з цим аптечні заклади де-юре не можуть прийняти на роботу кандидатів із медичною або фармацевтичною освітою через формальні обмеження, що створює штучний бар'єр для працевлаштування та поглиблює кадровий дефіцит, особливо у прифронтових і сільських громадах.

З метою врегулювання зазначеного питання доцільним є його вирішення шляхом відновлення правового механізму, передбаченого абзацом першим пункту 51 Порядку організації та ведення військового обліку, який було виключено на підставі постанови Кабінету Міністрів України №563 від 16.05.2024, або запровадження альтернативного тимчасового механізму, що дозволить укладення трудового договору з одночасним обов'язком постановки на військовий облік або приведення військово-облікових документів у відповідність протягом визначеного строку (близько 45 календарних днів).

У зв'язку з викладеним просимо Вас:

1. Розглянути можливість направлення депутатських звернень до Ради національної безпеки і оборони України, Міністерства оборони України, Міністерства оборони України та інших уповноважених органів щодо врегулювання зазначеної проблеми.

2. Порушити питання на рівні профільного комітету Верховної Ради України щодо необхідності нормативного врегулювання порядку працевлаштування жінок, які здобули фармацевтичну освіту та не мають військово-облікового документа.

3. Звернутися до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з метою перевірки дотримання права на працю жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту.

4. У межах парламентського контролю ініціювати перед Кабінетом Міністрів України питання усунення проблеми, що виникла внаслідок змін до Порядку організації та ведення військового обліку, зокрема шляхом відновлення правового механізму, передбаченого абзацом першим пункту 51 Порядку організації та ведення військового обліку, який виключено на підставі постанови Кабінету Міністрів України №563 від 16.05.2024, або запровадження альтернативної процедури працевлаштування без військово-облікового документа з обов'язком пройти постановку на військовий облік протягом визначеного строку (наприклад, 45 календарних днів).

5. Поінформувати Асоціацію фармацевтів України про результати розгляду звернення у встановленому законодавством порядку на електронну адресу: pharmukraine.ua@gmail.com та за поштовою адресою: 01015, м. Київ, вул. Академіка Богомольця, буд. 7/14, приміщ. 182, к. 83.

**З повагою,
Голова Організації
Голова Правління Організації**

Олена ОМЕЛЬЧУК

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"**

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок 7/14,
приміщення 182, к. 83

Вих. 115/2026 від 20.03.2026 року

**Народному депутату України
ЗІНКЕВИЧ Я.В.**

01008, м. Київ, вул. Грушевського, 5
yana_zinkevych@rada.gov.ua

Шановна Яно Вадимівно!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі – АФУ, Асоціація) висловлює Вам щиру вдячність за увагу до порушеного нами питання та за направлення відповідного депутатського звернення щодо необхідності нормативного врегулювання порядку працевлаштування жінок, які здобули фармацевтичну освіту та не мають військово-облікового документа.

Асоціацією опрацьовано відповідь Департаменту мобілізації Міністерства оборони України, надану за результатами розгляду Вашого звернення. Однак змушені зазначити, що викладена у листі позиція не усуває порушену нами практичну проблему та фактично не дає відповіді на ключове питання – яким чином забезпечити можливість легального працевлаштування жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, але з об'єктивних причин не мають оформленого військово-облікового документа, в умовах гострого кадрового дефіциту у фармацевтичній галузі, особливо у прифронтових регіонах.

Звертаємо увагу, що проблема кадрового дефіциту у фармацевтичному секторі безпосередньо впливає на безперервність роботи аптечних закладів і доступність лікарських засобів для населення. Актуальність цього питання підтверджується, зокрема, позицією Харківської обласної військової адміністрації, викладеною у листі від 09.03.2026 № 01-43/2109, адресованому Прем'єр-міністру України, у якому окремо порушено питання кадрового дефіциту у фармацевтичній галузі регіону.

Особливо критична ситуація склалася у прифронтових громадах, де аптеки фактично виконують функцію важливого елементу соціальної інфраструктури. У багатьох таких населених пунктах медична інфраструктура була пошкоджена або працює з обмеженнями, у зв'язку з чим саме аптечні заклади залишаються одним із небагатьох доступних для населення джерел отримання лікарських засобів. За таких умов нестача кваліфікованих кадрів призводить до скорочення режиму роботи аптек, а в окремих випадках – створює ризик припинення їх діяльності.

З початком повномасштабної збройної агресії значна частина працівників фармацевтичної галузі була змушена змінити місце проживання, переїхати до інших регіонів України або виїхати за кордон. Більшість таких фахівців становлять жінки, які фактично перемістилися до інших громад та намагаються працевлаштуватися за фахом у нових аптечних закладах. Частина з них не оформлювала статус внутрішньо переміщеної особи, однак

стикається з труднощами при працевлаштуванні через відсутність військово-облікових документів або необхідність врегулювання питань військового обліку за новим місцем проживання. У результаті значна кількість кваліфікованих жінок-фармацевтів, які готові працювати та забезпечувати населення лікарськими засобами, фактично не можуть реалізувати своє право на працю.

У відповіді Міністерства оборони України основний акцент зроблено на чинному порядку взяття таких жінок на військовий облік після здобуття освіти, зокрема шляхом подання закладами освіти відповідних списків та обов'язку особи прибути до територіального центру комплектування та соціальної підтримки протягом 60 діб. Однак зазначений підхід не враховує тієї фактичної ситуації, яка склалася на практиці.

Проблема полягає не у відсутності формального нормативного обов'язку стати на військовий облік, а в тому, що значна кількість жінок, які здобули фармацевтичну освіту, фактично не працевлаштовуються через відсутність оформленого військово-облікового документа, тоді як роботодавці, побоюючись порушення правил військового обліку та трудового законодавства, відмовляються укладати з ними трудові договори. У результаті наявний кадровий ресурс не може бути використаний аптечними закладами, а проблема кадрового дефіциту лише поглиблюється.

Однією з причин виникнення зазначеної ситуації є особливості правового регулювання військового обліку жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту. Частиною п'ятою статті 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» передбачено, що жінки, які мають медичну або фармацевтичну спеціальність, підлягають взяттю на військовий облік. Водночас протягом тривалого часу держава не забезпечила належного організаційного механізму реалізації цього обов'язку. З метою врегулювання ситуації постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2022 № 1487 було встановлено перехідний правовий режим, відповідно до якого жінки, які здобули медичну або фармацевтичну освіту та не перебували на військовому обліку, могли працевлаштовуватися без військово-облікового документа, а роботодавець лише повідомляв про таких працівників відповідний територіальний центр комплектування та соціальної підтримки. Таким жінкам було надано строк до 31.12.2026 для постановки на військовий облік.

Фактично держава встановила модель поступового приведення правового статусу таких осіб у відповідність до нових вимог без втрати ними можливості працювати, що сформувало у зазначеній категорії осіб обґрунтовані та легітимні очікування, що до завершення встановленого строку їх право на працю не буде обмежене. Однак постановою Кабінету Міністрів України від 16.05.2024 № 563 відповідну норму було виключено. Унаслідок цього правове регулювання було змінено достроково, попри те, що раніше держава надала таким жінкам строк до 31.12.2026 для приведення свого правового статусу у відповідність до нових вимог. Таким чином, зміна підзаконного регулювання фактично поклала негативні наслідки на осіб, які діяли добросовісно та обґрунтовано розраховували на можливість постановки на військовий облік у межах встановленого перехідного періоду.

Після виключення зазначеної норми відсутність військово-облікового документа фактично почала застосовуватися як підстава для відмови у працевлаштуванні. Водночас отримання такого документа можливе лише після звернення до територіального центру комплектування та соціальної підтримки. На практиці таке звернення для значної кількості осіб пов'язане з ризиком притягнення до адміністративної відповідальності за порушення правил військового обліку та накладення штрафу. За таких умов значна частина жінок, які здобули медичну або фармацевтичну освіту, утримується від звернення до ТЦК та СП для постановки

на військовий облік, оскільки, не маючи гарантій подальшого працевлаштування та отримання заробітної плати, вони об'єктивно не готові нести додаткові фінансові витрати, пов'язані зі сплатою штрафу. Для багатьох це становить істотне навантаження на сімейний бюджет.

На переконання Асоціації, запропоновані нами зміни не були спрямовані на ухилення від виконання військового обов'язку чи послаблення системи військового обліку. Навпаки, суть пропозиції полягала у створенні перехідного і контрольованого механізму, який би дозволяв укладення трудового договору з одночасним обов'язком особи протягом визначеного строку стати на військовий облік або привести військово-облікові документи у відповідність. Такий підхід, на нашу думку, не руйнує систему військового обліку, а навпаки, сприяє її реальному функціонуванню, оскільки дозволяє поєднати інтереси держави у сфері обліку з інтересами системи охорони здоров'я та права громадян на працю.

Окремо звертаємо увагу, що у листі Міністерства оборони України зроблено висновок про недоцільність запропонованих змін в умовах дії воєнного стану з огляду на можливі ризики для системи військового обліку. Проте, на наш погляд, така оцінка не враховує, що чинна модель уже зараз не забезпечує належного балансу між обов'язком щодо військового обліку та можливістю реалізації права на працю. Більше того, відсутність перехідного механізму фактично спонукає частину осіб взагалі не вступати у трудові відносини за фахом, що не сприяє ні належному веденню військового обліку, ні забезпеченню фармацевтичної допомоги населенню.

Слід також урахувати, що жінки, які здобули фармацевтичну освіту, фактично не розглядаються державою як мобілізаційний ресурс у практичному вимірі. Однак на практиці їх постановка на військовий облік у значній кількості випадків супроводжується ризиком застосування штрафних санкцій за порушення правил військового обліку. У таких умовах значна частина жінок-фармацевтів не звертається до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки та не працевлаштовується за фахом. Як наслідок, держава не отримує податкові надходження, зокрема податок на доходи фізичних осіб, військовий збір та інші обов'язкові платежі, які могли б надходити до бюджету у разі їх офіційного працевлаштування. За відсутності нормативних змін така ситуація з високою ймовірністю зберігатиметься й надалі, оскільки ризик притягнення до відповідальності та необхідність сплати штрафу і надалі стримуватимуть осіб від звернення до ТЦК та СП.

Водночас у разі відновлення норми, яка дозволяє працевлаштування жінок без військово-облікового документа на перехідний період, значна частина таких фахівців зможе офіційно працевлаштуватися. Це забезпечить надходження податків до бюджету, дозволить частково зменшити кадровий дефіцит у фармацевтичній сфері та водночас створить умови, за яких такі особи поступово стануть на військовий облік без надмірного ризику фінансових санкцій. Таким чином, держава одночасно досягне кількох публічних інтересів: забезпечення функціонування системи охорони здоров'я, наповнення бюджету та належного ведення військового обліку.

З урахуванням викладеного вважаємо, що порушене питання потребує подальшого міжвідомчого опрацювання із залученням Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства оборони України, Кабінету Міністрів України, Харківської обласної військової адміністрації та представників професійної фармацевтичної спільноти. На наш погляд, саме такий формат дозволить напрацювати рішення, яке одночасно забезпечить дотримання вимог законодавства про військовий облік, не створюючи при цьому непропорційних перешкод для працевлаштування кваліфікованих фармацевтичних працівників. Доцільним вбачається проведення відповідної робочої зустрічі або робочої наради за участю вказаних суб'єктів.

У зв'язку з цим будемо щиро вдячні за можливість подальшого сприяння у просуванні зазначеного питання, зокрема шляхом ініціювання додаткового депутатського звернення або робочого обговорення за участю представників заінтересованих органів державної влади та професійної спільноти.

Додатки:

1. Копія листа Департаменту мобілізації Міністерства оборони України за результатами розгляду звернення народного депутата України Зінкевич Я.В щодо необхідності нормативного врегулювання порядку працевлаштування жінок, які здобули фармацевтичну освіту та не мають військово-облікового документа від 20.03.2026 №220/25/499.

2. Копія листа Харківської обласної військової адміністрації щодо кадрового дефіциту у фармацевтичній галузі та його впливу на доступність лікарських засобів для населення від 09.03.2026 № 01-43/2109.

З повагою,

Голова Організації,

Голова Правління Організації

Олена ОМЕЛЬЧУК

РЕЗОЛЮЦІЯ

круглого столу «Кадровий дефіцит у фармацевтичній галузі: виклики, регуляторні рішення та роль державної політики»

15 січня 2026 року, м. Київ Національна наукова медична бібліотека України / онлайн (Zoom)

Учасники круглого столу - представники органів державної влади, закладів вищої освіти, професійних фармацевтичних об'єднань, експертного середовища та засобів масової інформації, обговорили актуальні виклики кадрового забезпечення фармацевтичної галузі України в умовах воєнного стану та з урахуванням завдань післявоєнного відновлення.

У межах круглого столу було розглянуто повний ланцюг підготовки фармацевтичного фахівця - від умов вступу на спеціальність І8 «Фармація» до формування професійних компетентностей і готовності до практичної діяльності. Зокрема, обговорювалися питання впливу мінімального конкурсного балу національного мультипредметного тесту на формування контингенту здобувачів освіти, особливості функціонування системи контролю знань, включно з інтегрованими іспитами КРОК (у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту (ЄДКІ)), а також місце та обсяг військової підготовки у структурі фармацевтичної освіти.

Учасники наголосили, що фармацевтична галузь є невід'ємною складовою системи охорони здоров'я та важливим елементом національної стійкості. Кадровий дефіцит фармацевтів уже сьогодні впливає на доступність лікарських засобів, безперервність фармацевтичної допомоги населенню, функціонування аптечної мережі, лікарняної фармації та фармацевтичного виробництва, зокрема у регіонах, що зазнають найбільшого навантаження в умовах війни.

У ході обговорення учасники дійшли висновку, що одним із ключових чинників формування кадрового дефіциту у фармацевтичній галузі є доступність фармацевтичної освіти та умов входу до професії, які безпосередньо впливають на кількість і структуру майбутніх фахівців. У зв'язку з цим окрему увагу було приділено аналізу сучасних тенденцій вступу на спеціальність «Фармація».

1. Доступність фармацевтичної освіти

У ході обговорення питань доступності фармацевтичної освіти учасники звернули увагу на стійку тенденцію до зменшення кількості вступників на спеціальність «Фармація», що підтверджується результатами вступних кампаній останніх років. Зокрема, було відзначено скорочення загальної кількості вступників, а також істотне зниження вступу на денну форму навчання на основі повної загальної середньої освіти.

Учасники відзначили, що встановлення мінімального конкурсного балу НМТ на рівні 150 балів потребує додаткового аналізу з урахуванням демографічної ситуації, умов воєнного стану, міграційних процесів та реальних кадрових потреб фармацевтичної галузі. Крім того, було звернуто увагу, що результати НМТ з математики, історії України та української мови не мають бути визначальним чинником обмеження доступу абітурієнтів до фармацевтичної освіти, з огляду на існуючу диспропорцію у підходах до формування вступних вимог: за чинної практики мінімальний конкурсний бал НМТ для інженерних спеціальностей, де обсяг математичної підготовки є суттєво вищим, становить 100 балів, тоді як для спеціальності «Фармація» — 150 балів.

Окремо було звернуто увагу на вплив рівня шкільної підготовки випускників, насамперед з хімії, біології та базових природничих дисциплін, на результати навчання у закладах вищої освіти. Учасники зазначили, що наявні прогалини у шкільній підготовці

суттєво ускладнюють процес формування фахових компетентностей майбутніх фармацевтів та потребують комплексного міжсекторального підходу.

Учасники відзначили, що питання доступності освіти не може розглядатися ізольовано від подальшої освітньої траєкторії здобувачів освіти. Умови вступу, рівень початкової підготовки та механізми контролю знань у сукупності формують реальний контингент майбутніх фармацевтів і безпосередньо впливають на кадровий потенціал галузі.

2. Ефективність системи контролю знань

Під час обговорення системи контролю знань учасники дійшли висновку, що чинна модель ліцензійних інтегрованих іспитів КРОК у фармацевтичній освіті потребує фахового перегляду з точки зору її відповідності цілям підготовки фармацевтів та формування практично орієнтованих професійних компетентностей.

Учасники звернули увагу на доцільність переорієнтації системи контролю знань з формального оцінювання теоретичних показників на розвиток і перевірку практичних та професійних компетентностей, необхідних для роботи у фармацевтичній галузі.

Було відзначено, що багаторівнева система відбору та оцінювання — вступ, складання інтегрованих іспитів, інтернатура та подальше підтвердження кваліфікації — за умов недостатнього початкового рівня підготовки може призводити до поступового скорочення контингенту здобувачів освіти на різних етапах навчання.

Зокрема, іспит КРОК 1 не забезпечує об'єктивної оцінки рівня професійної підготовки здобувачів освіти, оскільки переважно охоплює фундаментальні та загальнонаукові дисципліни і не відображає рівень сформованості практичних фахових компетентностей.

Іспит КРОК 2 розглядається як необхідний інструмент оцінювання готовності випускника до професійної діяльності, однак чинний поріг прохідного балу є завищеним, а зміст тестових завдань — таким, що в окремих випадках є застарілим, некоректним та не повною мірою відповідає реаліям сучасної фармацевтичної практики.

Крім того, вважається за доцільне розглянути можливість повернення мінімального порогу успішності складання ліцензійних інтегрованих іспитів КРОК до рівня, що діяв до повномасштабного вторгнення, а саме — 60,0 балів (рівень 2021 року), з метою забезпечення стабільності, порівнянності результатів та збереження кадрового потенціалу галузі.

Також вбачається доцільним створення «відкритої» бази тестових завдань для іспитів КРОК із залученням закладів вищої освіти, стейкхолдерів та державних регуляторних органів під координацією Міністерства охорони здоров'я України з метою забезпечення актуальності, прозорості та якості оцінювання. Реалізація такого підходу у стислі терміни розглядається як важливий чинник стабілізації контингенту здобувачів освіти та збільшення кількості майбутніх випускників.

Обговорюючи ефективність системи контролю знань і навчального навантаження, учасники також звернули увагу на вплив додаткових обов'язкових компонентів освітніх програм на мотивацію та академічну успішність студентів, що зумовило необхідність окремо розглянути питання військової підготовки у фармацевтичній освіті.

3. Військова підготовка у фармацевтичній освіті

Учасники круглого столу обговорили питання військової підготовки у структурі освітніх програм з фармації та звернули увагу на її вплив на загальне навчальне навантаження студентів.

Було підкреслено, що фармацевти виконують критично важливу цивільну функцію у системі охорони здоров'я, забезпечуючи населення лікарськими засобами, у тому числі в прифронтових та деокупованих регіонах. У цьому контексті військова підготовка у

фармацевтичній освіті потребує диференційованого та пропорційного підходу з урахуванням специфіки професії та необхідності збереження належного рівня фахової підготовки.

Розглянуті питання доступності освіти, системи контролю знань та структури освітніх програм засвідчили, що кадровий дефіцит у фармацевтичній галузі має комплексний характер і не може бути вирішений окремими точковими рішеннями.

За результатами обговорення учасники дійшли спільної позиції, що кадровий дефіцит у фармацевтичній галузі є наслідком поєднання демографічних, освітніх та регуляторних чинників і потребує комплексних рішень на державному рівні.

У ході обговорення було констатовано важливість узгодженої політики між Міністерством освіти і науки України, Міністерством охорони здоров'я України, іншими органами державної влади, закладами вищої освіти та професійними об'єднаннями з метою збереження та відновлення кадрового потенціалу фармацевтичної галузі.

З урахуванням викладеного та з метою напрацювання збалансованих і практично орієнтованих рішень учасники круглого столу сформулювали низку рекомендацій, спрямованих на збереження та відновлення кадрового потенціалу фармацевтичної галузі.

Учасники круглого столу вважають за доцільне:

1. ініціювати фаховий перегляд умов вступу на спеціальність «Фармація» з урахуванням демографічної ситуації та реальних потреб фармацевтичної галузі.

Зокрема, рекомендується:

а) розглянути можливість збільшення вагового коефіцієнта сертифікатів НМТ з природничих дисциплін порівняно із загальноосвітніми дисциплінами при вступі на фармацевтичні спеціальності;

б) переглянути мінімальний конкурсний бал НМТ для вступу на спеціальність «Фармація», зокрема шляхом запровадження диференційованого підходу до визначення мінімального конкурсного бала НМТ для вступу на спеціальності фармацевтичного спрямування залежно від освітньо-професійного фокусу та рівня клінічних компетентностей («Клінічна фармація» — мінімальний конкурсний бал 140; «Фармація» — мінімальний конкурсний бал 130; «Промислова фармація» — мінімальний конкурсний бал 120);

2. опрацювати можливості оновлення стандартів вищої освіти з посиленням практичної складової підготовки фармацевтів;

3. здійснити аналіз та перегляд підходів до системи контролю знань і обсягу військової підготовки у фармацевтичній освіті з урахуванням професійної специфіки та сучасних викликів;

4. враховувати вплив змін у системі загальної середньої освіти на підготовку майбутніх фармацевтів у процесі формування державної освітньої політики, зокрема рівень підготовки вступників з хімії та біології, а також доцільність розвитку профільної підготовки учнів старшої школи;

5. сприяти популяризації фармацевтичної професії на загальнодержавному рівні, формуванню позитивного суспільного сприйняття професії, а також підвищенню престижу та соціального статусу працівників фармацевтичної галузі;

6. продовжити взаємодію між професійною фармацевтичною спільнотою, закладами вищої освіти, органами державної влади та народними депутатами України, зокрема в межах діяльності міжфракційного депутатського об'єднання, з метою напрацювання узгоджених рішень щодо подолання кадрового дефіциту у фармацевтичній галузі;

7. рекомендувати профільним центральним органам виконавчої влади — Міністерству освіти і науки України та Міністерству охорони здоров'я України — розглянути можливість

залучення представників професійної спільноти та закладів вищої освіти до фахових консультацій і робочих груп у процесі опрацювання змін у сфері фармацевтичної освіти та кадрової політики;

8. підтримати створення або використання міжвідомчих та міжсекторальних робочих форматів (робочі групи, експертні обговорення, консультації) для комплексного опрацювання питань доступності фармацевтичної освіти, системи контролю знань та особливостей кадрового забезпечення у прифронтових регіонах;

9. направити цю резолюцію та узагальнені пропозиції за результатами обговорення до Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України, а також до профільних комітетів Верховної Ради України та міжфракційного депутатського об'єднання для ознайомлення та можливого врахування у межах повноважень у подальшій нормотворчій та управлінській діяльності.

Учасники круглого столу підтвердили готовність до подальшої фахової участі в роботі робочих груп та експертних форматів.

Резолюцію підготовлено та узагальнено організатором круглого столу — Громадською організацією «Асоціація фармацевтів України» — на основі обговорення та пропозицій учасників заходу за участі модератора заходу.

Голова ГО «АФУ»,

Голова Правління ГО «АФУ»

Олена ОМЕЛЬЧУК